

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHEIDAM-VOORBURG

Datum 6 juli 2010
Onderwerp Cultuurhistorische analyse Vlietoevers
Categorie A

DIS Nummer 462075 / 468930
Portefeuillehouder Mevrouw Mijdam
Behandeld door Mevrouw Ettema, 070-3009045
Samenvatting

Naar aanleiding van uw motie uit 2006 en een wens geformuleerd in het 'Actieprogramma monumenten en archeologie' (2007/15360) hebben wij op 12 januari 2010 besloten een analyse uit te laten voeren naar de cultuurhistorische waarden langs de Vlietoevers (2009/32906). Dit onderzoek (bijlage 1 en 2) kan gebruikt worden als kader bij beheer en ruimtelijke ontwikkeling van het plangebied. Wij stellen u voor in te stemmen met de cultuurhistorische analyse als beleidskader.

1. Inleiding

Op 12 januari 2010 hebben wij ingestemd met het opstellen van een cultuurhistorische analyse van de Vlietoevers (2009/32906). De analyse moet een leidraad worden voor beheer en ontwikkeling binnen het plangebied. In het onderzoek is zowel de oost- als de westoever van de Vliet meegenomen. In het noorden en zuiden zijn de gemeentegrenzen aangehouden (ca. 14 km). De analyse is afgestemd met de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling (RO).

2. Aanleiding

De directe aanleiding voor de analyse is uw motie uit 2006 (ID 124; 2006/29832). De opdracht was om te onderzoeken of de Vlietoevers aangewezen konden worden tot rijksbeschermd dorpsgezicht, zodat de cultuurhistorische waarden van het gebied beschermd konden worden tegen aantastingen door overmatige ontwikkeling. De rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) heeft echter aangegeven geen beschermingsprocedure voor de Vlietoevers te willen starten. De reden hiervoor is niet inhoudelijk, maar heeft te maken met de Modernisering van de Monumentenwet (MOMO). In de MOMO zal het instrument 'Beschermd dorpsgezicht' worden geschrapt en worden vervangen door betere juridische mogelijkheden om cultuurhistorie op te nemen in het ruimtelijk instrumentarium. Hiervoor moeten de cultuurhistorische waarden wel in

beeld zijn gebracht. Ook in het 'Actieprogramma Monumenten en Archeologie' (2007/15360) heeft u aangegeven dat de monumentale waarden rondom de Vliet inzichtelijk gemaakt moeten worden. Om deze redenen hebben wij het cultuurhistorisch onderzoek naar de Vlietoevers opgesteld.

3. Uitkomsten analyse

De Vliet is een belangrijke ruimtelijke drager in onze gemeente. Het vormt een verbindende en gemeenschappelijke factor voor de twee kernen van Leidschendam en Voorburg. De oevers hebben een bijzondere ruimtelijke kwaliteit en bieden veel recreatieve mogelijkheden. De huidige karakteristieken zijn het gevolg van de grote historische gelaagdheid van het gebied. De historische dorpskernen, de vele buitenplaatsen en landerijen hebben allemaal hun sporen nagelaten. Veel van deze sporen zijn duidelijk aanwezig in de vorm van parken, grote landhuizen en historische bebouwing. Andere sporen zijn moeilijker herkenbaar, maar dragen wel bij aan de beeldkwaliteit en het bijzondere karakter van de oevers.

De aanwezige cultuurhistorische waarden van de Vlietoevers bestaan feitelijk uit twee aspecten. Enerzijds zijn er ruimtelijke (visuele) dragers, anderzijds zijn er functionele (thematische) dragers. Er zijn vier belangrijke functies in het gebied te herkennen: infrastructuur, agrarisch gebruik, vermaak en industrie. Vooral dit laatste thema vormt een bedreiging. Denk hierbij bijvoorbeeld aan bedrijven als Hokatex en Mebin. Wij adviseren om de verschillende functies te behouden en te versterken, met uitzondering van de industrie.

De cultuurhistorische waarden en de effecten van de recente ontwikkelingen daarop hebben wij zo zorgvuldig mogelijk in beeld gebracht. De beleving van het gebied kan echter beïnvloed worden door zaken als hoge gebouwen en verdichting in het aangrenzende gebied. Hiernaar kan vanuit stedenbouwkundige invalshoek aanvullend onderzoek worden gedaan.

4. Wettelijk kader en gemeentelijk beleid

De huidige monumentenwet bevat nog geen juridische handvatten die kunnen verplichten tot het opnemen van cultuurhistorische waarden in ruimtelijke instrumenten, zoals structuurplannen, gebiedsvisies en bestemmingsplannen. De Wet op de Ruimtelijke Ordening biedt wel de mogelijkheid om cultuurhistorische aspecten (mits goed onderbouwd) als 'ambities' op te nemen in het ruimtelijk instrumentarium.

De nieuwe monumentenwet zal waarschijnlijk in 2011 worden ingevoerd. Cultuurhistorie is in de nieuwe wet geen vrijblijvend onderwerp meer, maar een verplicht onderzoeksveld dat aan de hand

van analyses en bewuste, weloverwogen keuzes opgenomen of genegeerd kan worden in het ruimtelijk instrumentarium.

Het gemeentelijk beleid, zoals vastgelegd in het 'Actieprogramma Monumenten en Archeologie' geeft aan dat wij de cultuurhistorische waarden van gebieden als uitgangspunt mee willen nemen bij ruimtelijke ontwikkeling. Cultuurhistorische waarden kunnen bijdragen aan de identiteit van een gemeente en dragen daarmee bij aan een prettig leef- en werkklimaat. Dit maakt het aantrekkelijk voor inwoners en bedrijven om zich hier te vestigen.

Wij sluiten ons verder zoveel mogelijk aan bij andere projecten rondom de Vliet en overleggen daarom op structurele basis met de gemeente Den Haag (Vlietzone) en de gemeente Voorschoten (Duivenvoordecorridor).

5. Implementatie

Het benoemen van de aanwezige cultuurhistorische waarden is niet voldoende om het voortbestaan ervan te veilig te stellen. De Vlietoevers staan mede als gevolg van het gebrek aan ruimte onder druk. Het is daarom noodzakelijk dat wij de uitkomsten van de analyse opnemen in het ruimtelijk instrumentarium dat door de Wet Ruimtelijke Ordening wordt geboden, zoals bestemmingsplannen, structuurvisies, het groenstructuurplan en gebiedsvisies, maar bijvoorbeeld ook de welstandsnota. Pas wanneer de uitkomsten zijn verankerd in deze instrumenten is het mogelijk de waarden op juridisch verantwoorde wijze te beschermen en te versterken.

Het verankeren van de cultuurhistorische waarden op bovengenoemde wijze is conform de normen van de aanstaande wijziging van de monumentenwet. Het ruimtelijk instrumentarium wordt echter niet met regelmaat opgesteld of aangepast. Na vaststelling van de cultuurhistorische analyse zullen wij daarom een plan van aanpak maken voor het juridisch implementeren ervan.

6. Financiële toelichting en risico's

Het plan van aanpak dat uit de cultuurhistorische analyse Vlietoevers volgt brengt geen kosten met zich mee. Eventuele kosten die voortvloeien uit het communicatieplan kunnen gedekt worden via de reeds beschikbaar gestelde budgetten voor het actieprogramma monumenten en archeologie.

Een te starre interpretatie van de bevindingen in de analyse zou een risico kunnen vormen. Dit kan leiden tot stilstand terwijl dit nadrukkelijk niet de bedoeling is. Nieuwe ontwikkelingen kunnen juist kwaliteit toevoegen aan het gebied of bestaande kwaliteiten versterken.

7. Communicatie

Wij geven met de cultuurhistorische analyse Vlietoevers aan dat wij waarde hecht aan de kwaliteit van het gebied. Dit is een belangrijke boodschap die gevolgen heeft voor de wijze waarop inwoners en bedrijven, maar ook wij zelf, het gebied zouden moeten benaderen. Om de boodschap goed uit te kunnen dragen en draagvlak te creëren zal er in overleg met de afdeling communicatie een communicatieplan worden opgesteld. De activiteiten rondom het provinciale themajaar 2010 'Historische vaarwegen en waterlinies' bieden hiervoor aanknopingspunten. Daarnaast vindt er een OpenRaadhuispresentatie plaats over het onderwerp, waarbij de cultuurhistorische verenigingen worden uitgenodigd. De uitgave van een publieksversie van de cultuurhistorische analyse is ook een mogelijkheid.

De cultuurhistorische analyse Vlietoevers is een dynamisch document; nieuwe ontwikkelingen kunnen cultuurhistorische waarden toevoegen. Bij de juridische implementatie van de cultuurhistorische waarden in het ruimtelijk instrumentarium (zoals structuurvisie of groenstructuurplan) zullen wij de raad vragen de inspraakprocedure te volgen.

8. Conclusie

Naar aanleiding van uw motie uit 2006 en een wens geformuleerd in het 'Actieprogramma monumenten en archeologie' (2007/15360) hebben wij op 12 januari 2010 besloten een analyse uit te laten voeren naar de cultuurhistorische waarden langs de Vlietoevers. Wij stellen u voor in te stemmen met analyse als beleidskader.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

G. Brinkman, MBA
secretaris

drs. J.W. van der Sluijs
burgemeester